

PRACOVNÍ PRÁVO

ČASOPIS PRO VÝKLAD PRACOVNÍCH A SOCIÁLNĚ
POJIŠŤOVACÍCH ZÁKONŮ.

Dr. FRANTIŠEK HORÁČEK:

Jsou pracovní soudy příslušné k rozhodování o žalobách podle § 105 ú. l.?

Podle konstantní judikatury nej. správ. soudu (Boh. A 1617, 1767, 2053, 2348, 2956 a j.), která došla také souhlasu rozsudkem senátu pro řešení konfliktů kompetenčních (Boh. A XXXVIII.), jest pokládati rozhodčí komisi podle zák. č. 350/21 za úřad správní. Rozhoduje-li rozhodčí komise o nároku soukromoprávním (§ 5 g), zák. č. 350/21), má strana možnost domáhati se nápravy pořadem práva podle § 105 ú. l. a zák. č. 217/25. Tak výslovně judikatura nejv. správního soudu (Boh. A CXXIV., 4725, 7095, 7610 a mnoho jiných). Aníž bychom chtěli uvažovati o správnosti tohoto stanoviska, nebere-me v úvahu v této stati právní názor nejv. soudu (Váž. obč. 4363 a j.¹⁾), ani to, že se po výroku konfliktního senátu (nález... je rozhodnutím správního úřadu o soukromoprávních nárocích, jež přezkoumávají řádné soudy — Boh. A XXXVIII.) nejvyšší soud brání meritornímu projednávání podle § 105 ú. l. právní větou, že rozhodčí komise podle cit. § 3, lit. g), rozhoduje s konečnou platností; pořad práva podle § 105 ústavní listiny jest tu vyloučen (Váž. obč. 6873²⁾). Jde o otázku, zda k rozhodování o žalobě podle

§ 105 ú. l., kterou odporuje se výroku rozhodčí komise podle § 3, lit. g), zák. o závod. výborech, jest příslušným pracovní soud či soud řádný.

Věc zasluhuje úvahy proto, že kdežto § 1 zákona č. 151/31 zjednává pracovnímu soudu výlučnou příslušnost rozhodovati o všech sporech z pracovního, služebního nebo učebního poměru, založeného soukromoprávní smlouvou, § 105 ú. l. (§ 1, odst. 1., zák. čís. 217/25) dává straně možnost dovolávati se nápravy ve výroku o těchto nárocích »po ř a d e m p r á v a«. Kromě toho přichází v úvahu, jaký význam jest přiznati výjimce § 1, odst. 2., cit. zák. č. 151/31, že před pracovní soudy nenáleží spory, k jejichž rozhodování jsou příslušné orgány zřízené podle zákona ze dne 12. srpna 1921, č. 350 Sb. z. a n., o závodních výborech. Konečně, zda má a jaký význam pro příslušnost v předmětné věci § 42 zák. o pracovních soudech.

Při řešení dané otázky jest vyjítí z výkladu § 105 ú. l. a zákona č. 217/25.

§ 105 ú. l. dává straně dotčené výrokem rozhodčí komise podle § 3, g), zák. o závod. výborech možnost dovolat se nápravy ve výroku o zmíněném nároku »p o ř a d e m p r á v a«. Slovy posléze citovanými vyjadřuje § 105 ú. l. zásadu přezkoumání výroků správních úřadů o soukromoprávních nárocích civilní iurisdikcí. Ježto sama ú. l. blíže neoznačuje rozsah označení »pořadem práva«, jest je vykládati podle obecných pojmů.

Ustanovuje-li odst. 2. § 105 ú. l., že »podrobnosti upravuje zákon«, jest míti za to, že zák. č. 217/25 nemůže rozsah určení »pořadem práva« měniti ani extensivně ani restriktivně. Věc působí potíží v tom, že zák. č. 217/25 sice v § 1/I mluví o pořadu práva, avšak již v odst. 4) § 1 a pak v dalších pa-

¹⁾ Na tomto místě je zaznamenati stanovisko Ottovo (Hora, »Zákon ze dne 15. října 1925, č. 217 Sb. z. a n., jímž se provádí § 105 ústavní listiny«): »Co do závodních výborů stavěl jsem se na stanovisko, že je to rozhodčí soud a ne politický úřad, proto jsem ten případ neměl na zřeteli.« Také Hora (Čs. civilní právo procesní III., 256 [1924], který rozhodčí komisi řadí mezi soudy, a to mezi soudy rozhodčí, o nichž mluví § 104 ú. l.

²⁾ Že za dnešního stavu nelze spornou judikaturu odstraniti — nepředpokládáme-li, že některý ze soudů svůj právní názor změní — jinak než cestou legislativní, plyně z usnesení konfliktního senátu Boh. A LXXVII. (»P. P.« 337.)

ragrafech, zejména v § 2, odst. 2.—3. a v § 4 o řádných soudech. Na posléze uvedeném místě pak dokonce vyjadřuje se takto: »... že jde o věc patřící podle § 105 ú. l. do příslušnosti řádných soudů, pro soudy závazným, a to i tehdy, když tyto soudy přípustnost pořadu práva v předepsaném postupu stolic popřely«.

Jest proto § 105 ú. l. často vykládán tak, že pod pojmem »pořad práva« sluší rozuměti řízení řádných soudů, sporné a nesporné (Vážný, Hoetzel).

Kdyby vskutku měl býti rozsah § 105 ú. l. omezen pouze na soukromoprávní nároky, o kterých rozhodovati jsou příslušny řádné soudy (§ 2, odst. 4., zák. č. 217/25), pak by ze soudní kontroly správy podle § 105 ú. l. vypadaly četné soukromoprávní nároky, o kterých rozhodovati jsou příslušné soudy mimořádné a zákonné rozhodčí. Sem spadá také námi řešená otázka.

§ 105 ú. l., vytýkáje rozsah soudní kontroly judikování správních úřadů o nárocích soukromoprávních, předpokládá, že jde o nárok soukromého práva, tedy kterýkoli nárok soukromoprávní. Bez ohledu na to, zda by (nebýti výjimečné příslušnosti správního úřadu) byl příslušným soud řádný, mimořádný, nebo zákonný rozhodčí (příkladně rozhodčí hornický soud).

Kdyby naproti tomu měl býti zák. č. 217/25 vykládán v ten smysl, že jím byl okruh případů omezen na nároky spadající pod příslušnost řádných soudů, všeobecná zásada § 105 ú. l. byla by značně omezena a rozsah soudní kontroly zmenšen.

Jestliže by tedy bylo přijati názor, že zák. č. 217/25 týká se pouze těch soukromoprávních nároků, jichž lze se domáhati u řádných soudů, byl by rozsah zákona č. 217/25 užším § 105 ú. l. Nikoliv všechny případy, kdy správní úřad rozhodl o nároku soukromoprávním, jsou k tomu příslušny podle zákonů, bylo by možno podrobiti soudní kontrole, ač § 105 ú. l. tak přece jasně a určitě ustanovuje.

Nelze totiž předpokládati, že by bylo možno domáhati se v případě § 3, lit. g), zák. č. 330/21, nápravy u řádného soudu, když jde o soukromoprávní nárok, podléhající podle § 1 zák. č. 131/31 příslušnosti pracovního soudu. Neboť, má-li býti podle § 2/IV, zák. č. 217/25 žaloba podána u soudu věcně a místně příslušného pro uplatňovaný nárok podle obecných ustanovení, nelze přes ustanovení cit. zák. č. 131/31 dovolávati se příslušnosti řádných soudů.

Kdyby byla žaloba taková u řádného soudu podána, musil by tento soud z úřední moci hleděti k svoji nepřislušnosti a proto žalobu odmítnouti.

Shora cit. výklad předpokládá tedy, že ustanovení § 105 ú. l. bylo zákonem č. 217/25 změněno v ten smysl, že rozsah § 105 byl omezen. To nelze předpokládati, jde-li o ústavní listinu a zákon vydaný v jejím provádění.

Zahrnuje-li § 105 ú. l. všechny případy, ve kterých úřad správní podle zákonů o tom vydaných rozhoduje o nárocích soukromoprávních, odpovídalo by tomu určení označení »pořadem práva« nejen řádnými, nýbrž také soudy mimořádnými a zákonnými rozhodčími. Jen tak by veškerost nároků soukromoprávních (o kterých rozhoduje výjimečně správní úřad) byla vyjádřena všeobecnou kompetenční normou umožňující, aby výroky o nárocích v předvěti odst. 1. cit. § 105 uvedených byly účastny kontroly soudní.

Pokud jde o pojem »pořad práva«, jest širší pojmu řádných soudů, zahrnuje v sobě také soudy mimořádné. To ovšem tenkrát, bylo-li označení »pořadu práva« užito a contr. řízení trestního, nebo a contr. řízení administrativního. Jinak ovšem jest možno zaznamenati jak v literatuře, tak v judikatuře různý význam tohoto označení. Celkem bylo by možno říci, že tohoto termínu užívá se jako označení buď:

1. tuzemské soudní pravomoci naproti cizozemské soudní pravomoci, buď

2. soudní moci v civilních právních věcech, příslušející soudům civilním ve smyslu § 95 ú. l. (t. j. buď řádným nebo mimořádným a rozhodčím) naproti soudní moci ve věcech trestních, příslušející soudům trestním,

3. soudní moci v civilních právních věcech, příslušející soudům civilním ve smyslu § 95 ú. l. naproti iurisdikci úřadů správních v civilních právních věcech přikázané zvláštními zákony buď

4. soudní moci v civilních právních věcech, příslušející řádným soudům (§ 1 j. n.) naproti oně příslušející soudům rozhodčím³⁾ anebo mimořádným (§ 42 j. n.).

³⁾ Naproti tomu, jde-li o rozhodčí soud podle § 577 c. ř. s., je podklad pro obranu nepřislušnosti řádných soudů, nikoli nepřipustnosti pořadu práva (Váž. obč. 2145, 2811, 3878, 4957, 6183, 6734, 8961, 9130, 9195, 9751 a j.). Podrobněji o tom Váž. obč. 6734: »... Sporná věc může ovšem býti (§ 577 c. ř. s.) smlouvou svěřena ku projednání a rozhodnutí osobám soukromým. Úmluvou takovou nebyla však věc odňata vůbec řádným soudům, jak to má na mysli § 42 j. n., nýbrž jen potud, pokud smlouva trvá, kvdžtž je stranám volno zříci se kdykoli smluvního práva, aby jejich věc byla rozhodnuta rozhodčím soudem. Nelze proto také tvrditi, že takovou smlouvou je pořad práva pro spornou věc provzdáv a bezpodmínečně vyloučen. Má tudíž smlouva taková pro strany za následek povin-

5. řízení s p o r n é h o (řádnych soudů) n a p r o t i n e s p o r n é m u n e b o n a p r o t i e x e k u č n í m u, n e b o ú p a d k o v é m u.

Na tom zůstává literatura i judikatura. Po- kud jde o judikaturu nejvyššího soudu.

ad 1): Váž. obč. 545, 659, 705, 712, 1653, 1701, 1807, 2068, 2162, 2748, 3697, 6559, 6787 a j.

ad 2): 984, 2646, 6571.

ad 3): 2642, 2646, 5944, 4588, 6036, 7515, 7789,

ad 4): 4957, 5710, 6734, 7296, 8354 (Váž. obč. 5805: Na pořad práva menáležeji zá- sadně věci veřejnoprávní, věci sou- kromoprávní pak tehdy, jsou-li zvlášt- ní platnou právní normou vyňaty z pravomoci řádných soudů.

ad 5): a) n e s p o r n é: 669, 3676, 6078, 7296, 8354,

b) e x e k u č n í: 5996, 5155, 8502, 8452,

c) ú p a d k o v é: 2527.

Z literatury jest citovati alespoň: Vážný, str. 100 n., Hora 35, Ott 17 n., 23 n., Neu- mann 35 n., Pollak §§ 54 n.); také Schauer, Die Frage der absoluten Inkompetenz, Ge- richtszeitung 1897, str. 189 n., Ott, Deckt Rechtskraft des Urteiles die Unzulässig- keit des Rechtsweges?, Gerichtszeitung 1889.

Zákonodárství neoznačuje také vždy, uží- vajíc výrazu »pořad práva«, tutěž věc. Pří- kladem buďte již i jednotlivá ustanovení ci-

nost, aby daly spor vyřídití rozhodcím, a jsou tedy pro takový spor řádné soudy nepřisluš- ny. Obrana nepřislušnosti musí však včas uplatňována (§ 239 a 240, první odstavec c. ř. s.) a nelze k ní přihlížeti z úřední moci. Názor tento sdílí nejen literatura (Neumann, Kom. I. str. 157, II. 1012, Hora, Československé civilní právo procesní III, str. 212), nýbrž i judikatura, a to jak vídeňského nejvyššího soudu (Gl. U. N. F. 709, 859 a 4758), tak i československého nejvyššího soudu (č. 2145, 2811 sb. n. s.)

4) V á ž n ý, »O ústrojí a příslušnosti soudů« 1926, str. 100: »O nepřipustnosti pořadu práva mluvíme tam, kde právní záležitost jest odňata buďsi:

a) tuzemské soudní pravomoci, jsouc vyhrazena buďto cizozemské soudní pravomoci (na př. žaloby proti osobám požívajícím exterritoriality, jež tuzemské soudní pravomoci se nepodrobily), buďto sice tuzemským, ale jiným úřadům než právě soudům (na př. úřadům správním), buďsi:

b) řádným soudům, jsouc přikázána určitému soudu mimořádnému (na př. soudu živnostens- kému).«

Týž pak dále I. c., str. 101: »... opačný pří- pad, kde omylem procesní soud zabýval by se záležitostí, jež vyhrazena je řízení mimospor- nému, nespadá ovšem pod ustanovení § 42 j. n., ale i tu jedná se o nepřipustnost pořadu práva, jenže v jiném než shora vyznačeném smyslu. Zde míní se pořadem práva řízení sporné a contrario nesporného. I nepřipustnost pořadu práva v tomto, i nepřipustnost pořadu práva v onom shora vytknutém smyslu má zákon na zřeteli v dalších předpisech, kde mluví o ne- připustnosti pořadu práva (§§ 239, 240 III, 261, 471, 477 č. 6, 475, 478, 494, 503 č. 1, 514 II c. ř. s.). — N e p r ě s n ě H o r a (I. c. I., str. 35): »... a) Jde-li o právní věc, jež není občanskou a také

vilního řádu soudního i ta okolnost, že juris- dikční norma tohoto označení vůbec neuzívá. K tomu Lošan (I. c. str. 741) správně vysvět- luje:

»Že obrat »nepřipustnost pořadu práva« v jur. normě ani nepřichází, arci však v civ. řádu soudním, pokládáme za samozřej- mé; neboť jur. norma právě toliko pří- slušnost soudů řádných pořadá, kterouž dělí na příslušnost ve věcech sporných (díl II) a nesporných (díl III), kdežto nepřipust- nost pořadu práva je pouze důvodem nepřislušnosti v širším smyslu soudů řád- ných v záležitostech sporných, má tudíž ráz závady procesní, rozhodnutí otáz- kek kompetenčních pořadem instancí se děje, a to podle pravidel, kteráž teprve v c. ř. soud. jsou uvedena. Jestliť zhola ne- možno, aby zákon souborně shledal nebo jen naznačil veškeré právní poměry, jichž rozhodování pořadem práva připustno n e n í, protož závady ty — ať staly se omylem stran neb i soudu samého — jsou přirozeně předmětem civilního řízení pro- cesního.«

Z toho, co bylo o obsahu pojmu pořadu práva řečeno, by se nepodávalo, co ústavní listina v § 105 obratem »pořadem práva« označuje. V nejširším slova smyslu může jíti o soudní pravomoc ve sporných i nesporných věcech soukromoprávních, v užším slova smyslu pouze o pravomoc řádných soudů, nebo dokonce pouze o řízení sporné u řádných soudů.

Poslední eventualita je vyloučena s ohle- dem na ustanovení § 1, odst. 4., zák. č. 217/25 a otázka omezuje se opět na to, jde-li pouze

nebyla výjimečně k soudům civilním odkázána (č. 2), jakož i jde-li o věc sice občanskou, ale jež byla pravomoci civilních soudů odňata (čís. 1), musí se tyto soudy výkonu vší pravomoci v těchto věcech zdržovati (§ 42 I j. n.), ať již povždy či jen po určitý čas (na př. spory če- lední).

b) S druhé strany zase, jde-li sice o věc, ná- ležící k pravomoci soudů, ale nikoli o věc náležející k soudnictví spornému, musí se soud zdržovati výkonu této pravomoci sporné...«

»... Ve případech a) nepatří věc vůbec před soudy civilní; ve případech b) patří sice před tyto soudy, ale nepatří k výkonu soudnictví sporného. V obou případech mluvíme o tom, že je vyloučen pořad práva.« Mluví-li totiž o »sou- dech civilních«, »pravomoci civilních soudů«, »soudnictví sporném«, »pravomoci sporné«, zahrnuje tím také soudy mimořádné, ač co do těchto soudů rovněž pořad práva je vylou- čen. Bylo by proto účelnější použití označení »řádné soudy civilní« atd. Že však také Hora nezaujímá odchýlného stanoviska, patrnó z ci- tace § 42 I j. n. a §§ 240 III, 261, 477 č. 6, 471 č. 5 a 7, 494 c. ř. s. — L o š a n (O nepřisluš- nosti soudní a nepřipustnosti pořadu práva, Právník 1901, str. 735 n.) určuje rozsah pojmu pořadu práva taktó: »Podle doktriny i zákonodárství našeho, jmenovitě také podle nových zákonů procesních znamená nicméně pořad práva v užším a vlastním smyslu slova pravo- moc ve sporných věcech práva soukromé- ho, kterou povolání jsouc vykonávají soudové řádní, avšak také mimořádní...«

o řádné soudy, či také o soudy mimořádné a zákonné rozhodčí.

Odpovědi posléze uvedené nasvědčuje, že § 105 vztahuje se na všechny případy, kdy správní úřad rozhodl o soukromoprávním nároku (arg.: »Ve všech případech...«)

Jest proto vyrovnati se s otázkou, zda a jaký význam jest přiznati rozdílu v označení, kterého užil § 105 ú. l. (»pořadem práva«) a kterého zák. č. 217/25 v §§ 2 a 4 (»řádny soud«).

Řádnými soudy« podle § 1 j. n. jest rozuměti ony, jimž přísluší soudní moc v občanských právních věcech, pokud věci tyto nejsou přikázány zvláštními zákony jiným úřadům neb orgánům. Kdyby tedy mělo se míti za to, že zákon č. 217/25 míní řádný soud ve smyslu § 1 j. n.,⁵⁾ pak by šlo o kompetenční normu, podle které bylo by dovolávati se nápravy podle cit. § 105 u řádného soudu věcně a místně příslušného pro uplatňovaný nárok podle obecných ustanovení.

Pro případy § 3, lit. g), zák. o záv. výb., znamenalo by toto pravidlo buď změnu proti

⁵⁾ V tomto smyslu vykládá pojem řádného soudu a pořadu práva případně Váž. obč. 5805: »... § 1 j. n. předpisuje, že soudní pravomoc v občanských věcech (ve věcech soukromoprávních) přísluší soudům tam poznačeným, jež nápis nazývá zrovna tak jako čl. I. úv. zák. k j. n. soudy řádnými, že však ovšem jim přísluší jen potud, pokud zvláštními zákony nejsou věci ty přikázány úřadům neb orgánům jiným, zejména tedy úřadům správním neb i, zv. soudům rozhodčím neb soudům mimořádným, jak je v protivu k nim (soudům řádným) klade také ústavní listina (§ 94 proti § 86, pokud jde o správní úřady, a § 95, pokud jde o soudy mimořádné a rozhodčí). § 42 j. n. pak předpisuje, že je-li věc z pravomoci řádných soudů vyňata, má se řízení v každém období sporu zrušiti jako zmatečné a nepřipustnost pořadu práva vysloviti. Podle toho nenáleží na pořad práva tyto věci: a) věci veřejnoprávní, ovšem mimo starších výjimek, nymí i s výjimkou věci, pro něž podle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 Sb. z. a n., zřízení zemský soud v Praze jako výlučné forum a k nimž patří všechny věci veřejnoprávní proti státu a zemím, pro něž není zřízen podle § 2, čís. 6, zák. ze dne 2. listopadu 1918, čís. 3 Sb. z. a n., pořad správní, b) věci soukromoprávní (občanské), které jsou »zvláštním zákonem«, lépe řečeno zvláštní platnou právní normou z jurisdikce soudů řádných vyňaty. I těchto je síla, protože mnohých je přikázáno soudům mimořádným nebo rozhodčím a některé též úřadům správním, ale i pro všechny tyto věci soukromoprávní z pravomoci řádných soudů vyňaté platí předpis § 42 j. n., ledaže je tu a tam předepsána pro řádné soudy závaznost rozhodnutí, kterým mimořádný neb rozhodčí soud příslušnost mu náležející mýlně, avšak právoplatně odmítl (na př. § 24 zák. o soudech živn., čl. XXIV. uv. zák. k c. ř. s.) kdež potom řádnému soudu není dovoleno, odmítnouti věc pro nepřipustnost pořadu práva proto, že náleží na pořad onoho soudu mimořádného neb rozhodčího.

»obecným ustanovením« neb vyloučení soudní kontroly vůbec. První eventualita je vyloučena tím, že zák. č. 217/25 nezakládá novou soudní příslušnost pro pořad podle § 105, nýbrž výslovně odvolává se na obecná ustanovení. To znamená, že příslušným jest ten soud, který by jím byl, kdyby nebylo výjimečné příslušnosti řádného soudu.⁶⁾

Rovněž nelze připustit, že by soudní kontrola v našem případě za předpokladů na začátku uvedených byla vůbec vyloučena. Kdyby žaloba o nárok podle cit. § 3, lit. g), byla podána u řádného soudu, musil by tento soud zkoumati (§ 42 j. n.), je-li přípustným pořad práva ve smyslu řádných soudů. Ježto pak jsou dány podmínky § 1 zák. č. 131/31, odůvodňující příslušnost pracovního soudu, odmítl by řádný soud žalobu pro nepřipustnost pořadu práva (řádny soudy — mimořádné soudy).⁷⁾

Tím bychom ovšem dospěli opět k důsledku, že v případě cit. § 3, lit. g), a v ostatních takových případech je soudní kontrola vyloučena. To však s ohledem na § 105 ú. l. a § 1/I zák. č. 217/25 z důvodů systematického výkladu nelze připustiti. K tomu jest dále vzíti v úvahu ustanovení obsažené v § 2, odst. 4., zák. č. 217. Právní prostředek má býti totiž podán u s o u d u (aniž se rozlišuje, zda řádného, mimořádného nebo zákonného

⁶⁾ Srv. ze zprávy ústavně právního výboru (č. t. 4975): »... znalci shodli se v názoru, že řízení zahájené podle § 1. tohoto zákona u řádných soudů jest řízením úplně samostatným od řízení správního, novum iudicium, při kterém soud postupuje zcela samostatně, aniž by byl vázán skutkovými zjištěními úřadu správního, takže se věc projedná u soudu úplně znovu, jako by tu rozhodnutí úřadu správního vůbec nebylo.«

»Dále projeven k témuž § 2 názor, že by se nedoporučovalo zavádění zvláštního fora příslušnosti soudní, soudu sídla správního úřadu L. stolice, jak osnova navrhovala, nýbrž že bude výhodnějším ponechání obecného fora soudního.«

V á ž n ý (l. c. 286): »Soud, u něhož strana dovolává se nápravy ve výroku správního úřadu o soukromoprávním nároku, bude tudíž zkoumati svou věcnou a místní příslušnost, odmysle si předchozí řízení správní a hledě k věci tak, jako by nárok hned od prvopočátku byl uplatňován na řádném soudě.«

⁷⁾ V á ž n ý (l. c. 286): »Zkoumaje, zda pořad práva je přípustným, bude soud jako jindy i zde postupovati podle ustanovení § 42 j. n. a příslušných ustanovení civilního řádu soudního o otázce přípustnosti pořadu práva.

Nemůže býti o tom pochybnosti, že bude pořad práva nepřipustným, není-li podle názoru soudu nárok, o němž rozhodl úřad správní, nárokem soukromoprávním.« — Dále pak V á ž n ý (l. c. 295): »Zkoumá tudíž soud v první řadě s hlediska přípustnosti pořadu práva jednak, zda žalobce (navrhovatel) vyčerpá opravné prostředky řízení správního, jednak, zda jde

rozhodčího), věcně a místně příslušného pro uplatňovaný nárok podle obecných ustanovení. Z toho totiž vyplývá zcela jiná kompetenční norma, která zachycuje již nejen soudy řádné, nýbrž i mimořádné a zákonné rozhodčí.

Komentáře nevyjadřují se určitě. Hoetzel i Vážný⁸⁾ podle zprávy ústavně-právního výboru, č. t. 4973⁹⁾ mají za to, že obratem »pořadem práva« jest rozuměti řízení u řádných soudů, a to sporné i nesporné jako protiklad řízení správního. Naši kontroversi neřeší. Jestli však staví co do pojmu pořadu práva sporné a nesporné řízení v protiklad řízení správnímu, zůstávají pochybnosti ohledně soudů mimořádných i zákonných rozhodčích nerozhodnuty. Judikatura¹⁰⁾ rovněž nepokročila dále.

Podle dosavadních výkladů jest míti za to, že

1. § 105 ú. l. podrobuje soudní kontrole všechny případy, ve kterých úřad správní podle zákonů o tom vydaných rozhoduje o nárocích soukromoprávních,

2. »pořadem práva« v § 105 jest rozuměti veškerou iurisdikci civilní, vykonávanou soudy, a to bez rozdílu, jde-li o soudy řádné, mimořádné, zákonné rozhodčí,

o nárok soukromoprávní. Sezná-li, že ta neb ona podmínka není splněna, není pořad práva přípustným, zachová se podle příslušných ustanovení soudního řízení. Tu pak dojde po případě ke stížnosti na nejvyšší správní soud...« »Přicházejí zde v úvahu tyto možnosti:

aa) řádný soud odmítl žalobu (návrh) pro nepřipustnost pořadu práva, poněvadž podle jeho názoru žalobce (navrhovatel) nevycerpal opravné prostředky řízení správního, nebo.

bb) řádný soud uznal sice tento předpoklad za splněný, ale odmítl žalobu (návrh) pro nepřipustnost pořadu práva, poněvadž podle jeho názoru nejde o nárok soukromoprávní.«

⁸⁾ Hoetzel »§ 105 úst. listiny«. (Časopis pro železniční právo a politiku, roč. V., č. 1., str. 1 až 2): »V § 105 U je jasně řečeno, že strana musí vycerpat předepsaný postup stolic správních, než může se dovolávat »nápravy pořadem práva«. Prováděcí zákon (§ 217/25) přispěl k výkladu § 105 U dvojím způsobem. Především ustanovil v § 105, posl. odst., že »nedotčeny zůstávají předpisy, jimiž dovolávají se nápravy... odkázáno bylo na soudy řádné v řízení nesporném«. Slova »pořad práva« interpretována byla tak, že to znamená tolik, jako: »před řádnými soudy«, ať už jde o řízení sporné nebo nesporné. Byla tím zachycena hlavní myšlenka § 105 U: Chrániti strany proti správním úřadům u řádných soudů, při čemž jest vedlejší, děje-li se tak ve formách řízení sporného nebo nesporného.« — Týž »Soudní kontroly veřejné správy, 1926, str. 7—10. — Vážný (l. c., 285): »Nápravy lze se dovolávati pořadem prá-

5. totéž co ad 1. a 2 platí podle § 1/I a § 2/IV, zák. č. 217/25, avšak odporuje ostatním ustanovením tohoto zákona, která omezují soudní kontrolu na řádné soudy,

4. byl-li by »pořad práva« omezován na pořad řádných soudů, byly by nároky spadající do příslušnosti mimořádných a zákonných rozhodčích soudů z kontroly soudní vyloučeny, ježto zák. č. 217/25 nová příslušnost se nezakládá; v takovém případě by ovšem šel zákon č. 217 proti ústavě.

Za tohoto stavu věci »řádné soudy« (zák. č. 217) pojímati ve smyslu § 1 j. n. nelze. Nejenže jest přiznati přednost předpisu ústavnímu (§ 105), nýbrž také jest náležitě oceniti význam kompetenční normy § 2/IV, zák. č. 217. Tímto předpisem jest příslušnost určena vycerpávajícím způsobem. Naproti tomu, mluví-li zák. č. 217 v § 2, odst. 2. a 3., a v § 4 o řádných soudech, nestanoví pravidla příslušnosti, nýbrž na základě tohoto pravidla v odst. 2. a 3. § 2 dává předpisy o lhůtě, ve které jest právních prostředků použití a v § 4 přiznává nejv. správnímu soudu kompetenční kompetenci. Tato ustanovení nemohou tedy měniti kompetenční normu, které jest — jde-li o příslušnost — zajisté dáti přednost.

v a. Tím, jakž plyne z dalších ustanovení prováděcího zákona [§ 1 (4)], a jakž podotčeno ve zprávě ústavně právního výboru poslanecké sněmovny, sluší rozuměti nejen řízení sporné, zahájené žalobou u řádných soudů, nýbrž i řízení nesporné. Pod pojmem »pořad práva« sluší tedy rozuměti řízení u řádných soudů, sporné a nesporné, a contrario řízení správního.« — Weyr-Neubauer (Ústavní listina, 1951, str. 65) mluví o soudu, nerozlišující mezi různými nároky soukromoprávními, ani mezi příslušností soudů řádných a mimořádných, resp. zákonných rozhodčích.

⁹⁾ Srv. ze zprávy ústavně právního výboru (č. t. 4973): »Ve schůzi první byla osnova podrobená důkladnému zkoumání se strany pánů znalců i členů subkomitétu. Z obsáhlé debaty vyšla celá řada opravných návrhů. Sem patří zejména: 5. aby bylo v zákoně vyjádřeno, že dovoláváním se nápravy pořadem práva ve smyslu § 105 ústavy a odst. 1. § 1 zákona sluší rozuměti nejen řízení sporné, zahájené žalobou u řádných soudů, ale stejně i řízení nesporné, že tedy pod pojmem »pořad práva« sluší rozuměti řízení u řádných soudů, sporné i nesporné a contrario řízení správního.

¹⁰⁾ Váž. obč. 9449: »... Jest si nyní ujasniti, co rozuměti jest výrazem »náprava pořadem práva«. Jak ze zákona a z jeho motivů plyne, nejsou řádné soudy nějakými odvolacími stolicemi proti rozhodnutím správních úřadů a nejsou povolány k tomu, aby formálně přezkoumávaly, měnily nebo rušily úkony správních úřadů, nýbrž »náprava pořadem práva« znamená, že řádné soudy zcela samostatně rozhodují o tom, existuje-li a pokud soukromoprávní nárok čili nic, nejsouce nikterak vázány výsledky řízení provedeného před správními úřady.«

Užívá-li tedy zákon č. 217 na cit. místech termínu řádné soudy, pak nelze než spatřovati v tom jen úhrnné nepřesné označení soudů řádných v užším slova smyslu, soudů mimořádných a zákonných rozhodčích.

Tento výklad také odstraní vzájemný odpor mezi § 105 a zák. č. 217/25, jakož i mezi §§ 1/I, 2/IV a §§ 2/II-III a 4 tohoto zákona.

Z rozhodnutí ve věcech pracovních.

440.

Služební poměr zaměstnanců na statečích náleževších členům býv. rodiny panovnické byl poměrem soukromoprávním a nepozbyl této právní povahy ani důsledkem zákona č. 354/1921 Sb. při převzetí statků těch státem. Nál. nejv. spr. soudu z 6. X. 1932, č. 15.069/32. Veřejná správa 1376.

441.

I. Námitka, že žaloba patří podle kolektivní smlouvy před paritní rozhodčí výbor, není námitkou nepřipustnosti pořadu práva, nýbrž námitkou nepřislušnosti řádných soudů.

II. Ustanovení § 42, zák. č. 151/31, platí také pro soudní okresy, ve kterých budou zřízeny pracovní soudy (oddělení okresního soudu pro spory pracovní), dokud tyto soudy (oddělení) ne zahájily svou činnost.

III. I v případě § 42 cit. zák. platí u okresních soudů (vyjma předpisu druhé věty § 42) obecné předpisy civilních soudních řádů, jmenovitě také předpisy o smlouvě o rozsudím (§§ 577 n. c. ř. s.)

IV. Výlučná příslušnost okresních soudů podle § 42 cit. zák. není na překážku, aby hromadnou pracovní smlouvou bylo přeneseno rozhodování na rozhodce.

V. Ujednání o rozhodčím soudě obsažené v kolektivní smlouvě jest pro zúčastněné strany závazné, třeba ten který účastník nedal za svou osobu písemného souhlasu ke smlouvě o rozhodčím soudě, leč že by toto ustanovení kolektivní smlouvy bylo výslovně vyloučeno zvláštní úmluvou. Jestliže podle kolektivní smlouvy vyřizuje rozhodčí soud všechny spory vzniklé z této smlouvy, nezáleží na tom, zdali spor vznikl za trvání závodu a pracovního poměru nebo až po zrušení závodu a po skončení námezdního poměru.

VI. Rozhodčí soud zřízený kolektivní smlouvou nepozbyl působnosti zákonem o pracovních soudech. Rozh. n. s. z 29. XII. 1932, R I 1023/32.

¹⁴⁾ Tomu také nasvědčuje tato úvaha Horova (Čs. civilní právo procesní, III, 1924, str. 236): »Stálá praxe nejvyššího správního soudu uznává rozhodčí komisi za úřad správní. Při tom však vychází z toho — a zajisté právem — že, pokud jde o případy propuštění a výpovědi podle § 5, lit. g), rozhoduje tento správní úřad o nároku soukromoprávním. Z toho pak vyvozuje — rovněž právem — důsledek, že nepřislouší mu přezkoumávati rozhodnutí rozhodčí komise o tomto soukromoprávním nároku učiněné, a že lze se dovolati stranám, stíženým výrokem rozhodčí komise, nápravy jen podle § 105 ústavní listiny pořadem práva. To ovšem znamená, že dokud není vydán zákon o provedení zásady v § 105 úst. listiny vyslovené, je roz-

Pro naši otázku jest toto řešení odpovědí, podle které, dovolává-li se strana dotčená rozhodnutím rozhodčí komise o nároku podle § 5, lit. g), zák. č. 350/21 nápravy ve výroku o tomto nároku, jest se jí dovolávati u soudu pracovního podle zák. č. 151/31. Jestliže pak by mělo místo ustanovení § 42 tohoto zákona, bylo by žalobu podati u soudu okresního.¹⁴⁾

Ad I. Předslati jest, že žalovanou firmou namítaná okolnost, že spor má býti rozhodnut podle kolektivní smlouvy paritním rozhodčím výborem, odůvodňuje jen námitku nepřislušnosti řádného soudu, nikoli nepřipustnost pořadu práva. (Rozhodnutí čís. 2811, 4957, 6185, 6734, 9150, 9751 sb. n. s.)^{*}

Ad II. Mezi stranami není sporu o tom, že jde o rozepru z pracovního poměru ve smyslu §§ 1 a 2 zákona ze dne 4. července 1931, čís. 131 Sb. z. a n. Kdyby byl pro soudní okres kutnohorský zřízen pracovní soud, aneb oddělení okresního soudu pro spory pracovní, bylo by řešiti otázku, zdali tu lze použití ustanovení odstavce třetího, § 1 uvedeného zákona. Pro obvod okresního soudu v Kutné Hoře má sice býti zřízeno zvláštní oddělení okresního soudu pro spory pracovní podle § 3, odst. 1., a) vládního nařízení ze dne 1. prosince 1931, čís. 180 Sb. z. a n., ale dosud zřízeno nebylo, neboť ve vyhlášce ministra spravedlnosti ze dne 17. března 1932, čís. 44 Sb. z. a n., vydané podle § 4, odst. 2., jmenovaného vládního nařízení, nebylo oddělení okresního soudu pro pracovní spory v Kutné Hoře uvedeno a nebyl tedy dosud určen den, kdy toto oddělení má zahájit činnost. Platí tudíž v tomto případě ustanovení § 42 zákona čís. 151/1931 Sb. z. a n., že pracovní spory, uvedené v §§ 1 a 2, pokud není pro soudní okres zřízen pracovní soud aneb oddělení okresního soudu pro spory pracovní, náležejí k věcné příslušnosti okresního soudu, a byla žaloba podána za trvání pracovního nebo služebního poměru, či po jeho skončení, a ať je hodnota předmětu sporu jakákoliv. (Viz rozhodnutí čís. 11.735 Sb. z. a n. a čís. 1081 sb. min. sprav.)^{**}

Ad III. Pro řízení před okresními soudy o pracovních sporech v místech, kde nejsou v činnosti ani pracovní soudy, ani oddělení okresních soudů pro pracovní spory, nestanoví § 42 zákona čís. 151/1931 Sb. z. a n., žádnou jinou odchylku od obecných předpisů civ. řádu soudního kromě předpisu druhé věty § 42, jež se týká místní příslušnosti okresních soudů, o níž platí v těchto případech ustanovení § 3. Ve všech ostatních směrech platí tedy u okresních soudů i v případě § 42 zákona o pracovních

hodnutí rozhodčích komisí podle § 5, lit. g), zákona o závodních výborech učiněné konečným a nepodléhá vůbec přezkoumání. Ale až bude pak takový zákon vydán, bude to znamenati, že výrokem rozhodčí komise bude se zabývati a jej přezkoumávati řádný soud (nebo, ustanoví-li tak ovšem zákon, jehož dlužno vyčkati, snad živnostenský soud), čímž bude pak otevřena cesta k dalším opravným stolicím soudním.[«]

^{*}) V »Prac. právu«, č. 5 a 277.

^{**}) Ve sb. »Pracovního práva«, č. 400 a 410.